

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Gena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni; za četrť leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Gene inseratom po 30 h od enostopne petit - vrste za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 25. aprila 1910.

C. Kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina : Državni monopoli. Domači obrti v Avstriji in njih organizacije. Skupni pašnik za vzrejo mlade goveje živine. Vestnik Zadružne Zveze. Zadružni pregled. Vprašanja in odgovori. Gospodarske drobtine. Razglas. Občni zbori. Pregled poslovanja hranilnic in posojilnic.

Državni monopoli.

Kadar postanejo državne blagajne prazne, skušajo finančni ministri na vse mogoče načine dobiti novih dohodkov in preprečiti, da ne bi pajek predel svoje mreže po tistih shrambah, v katerih bi moral ležati denar. Tudi blagajnice naše države so baš sedaj v takem žalostnem položaju in bolehajo na sušici. Iznajdljivi možje hočejo to nevarno bolezen korenito ozdraviti. Preglavico jim dela samo, kako to doseči. Načrt, ki ugaja temu, ni vseč onemu i. t. d. Med različnimi predlogi, kako bi se dalo državnim financam pomoči, nahajamo tudi načrt, da se uvede državni monopol za vžigalice. Zato ne bo odveč, ako v naslednjem spregovorimo nekoliko o državnih monopolih.

Vsaka stvar ima dve strani, dobro in slabo. Tako je tudi pri državnih monopolih. Njihova poglobitna prednost je ta, da se dohodki silno zvišajo, da se obrat osredotoči in da postane vsa obratna organizacija bolj priprosta in enostavna. Dalje se da blago izdelovati v več vrstah, ki so različne z ozirom na svojo dobroto in uporabnost, vsled česar se davek bolj pravično porazdeli. Tisti,

ki kupujejo boljše blago, ga morajo primerno dražje plačati in vsled tega plačati tudi višji davek nego oni, ki se zadovoljijo s slabšimi vrstami. Da bi se izdelki poslabšali, se tudi ni bati, čeprav manjka konkurence. Upoštevati je tudi treba, da je zasiguran reden zaslužek zasebnim podjetjem, ako se ne monopolizira vse izdelovanje, ampak se nekaj dela prepusti zasebnikom.

Nasprotno pa imajo državni monopoli tudi svojo senčno stran. Ker ni nobenega medsebojnega tekmovanja, se zgubi tudi v obili meri čut za podjetnost in napredek in se izdelki dostikrat ne prilagodijo željam in okusu občinstva. Te težave in pa oziri na zasebno obrtnijo ne dopuščajo, da bi se državni monopoli uvajali v večjem obsegu. Vsled tega se je le malo predmetov, ki se rabijo v vsakdanjem življenju, podvrglo državnim monopolom. V glavnem so ti predmeti sol, tobak, špirit (žganje) in vžigalice. Poleg teh državnih monopolov, ki obsegajo izdelovanje, oziroma prodajo različnih potrebščin, nahajamo monopole, ki se nanašajo na prometna sredstva, kakor pošta, brzozjav, telefon, železnice i. t. d.

Monopol za sol obstoji v poluem obsegu samo v Avstriji in Italiji. Druge države se zadovoljujejo zgolj z davkom, ki se naloži na pridobivanje soli (n. pr. Nemčija) ali pa so uvedle monopol za uvoz in trgovino oziroma carino, kakor n. pr. Dansko, Norveško, Portugalsko, Rusija in Španija. Monopol za trgovino s soljo obstoji tudi v Švici in na Japonskem.

Kako velike dohodke da dobi država lahko od kakega monopola, to dokazuje najbolj avstrijski tobačni monopol. Od njega je imela država l. 1900 pri skupnih dohodkih 245 milijonov kron nič manj nego 159 in pol milijona kron čistega dobička. V Avstriji je bil ta monopol deloma vpeljan že l. 1670, na Franceskem so ga uvedli l. 1674, v Italiji l. 1865. Tobačni monopol imajo dalje tudi balkanske države in Španija. Tudi na Nemškem so ga l. 1882 nameravali uvesti, toda je bil dotični predlog odklonjen.

Monopol za špirit obstoji samo v Švici (od l. 1886), na Ruskem in v Srbiji. Če se ga uvede ob pravem času in pametno izvede, donša lepe dohodke. Na Nemškem bi donšal, kakor trdijo nekateri, vsako leto okoli 60 milijonov mark.

Monopol za petrolej imajo na Grškem. V mnogih državah pa so upeljali monopol za izdelovanje vžigalic, n. pr. na Španskem, Portugalskem, Rumunskem, v Srbiji in Franciji.

Naše javno mnenje se je v zadnjih letih že večkrat bavilo z monopolom za vžigalice. Posebno resna pa je postala ta zadeva v zadnjem času in kakor vsa znamenja kažejo, utegne v kratkem priti do tega, da bo naša država sama izdelovala vžigalce in jih tudi sama prodajala.

Na dnevnem redu je bila upeljava monopola za užigalice že takrat, ko se je proučevalo vprašanje, ali naj se prepove uporabljati beli fosfor za izdelovanje vžigalic, kar je sedaj zakonito prepovedano. Zastop-

niki industrije so se tedaj odločno upirali taki prepovedi in so povdarjali, da bi vsled tega mnogo trpel izvoz avstrijskih užigalic. V Avstriji je okoli 50 tovarn za izdelovanje užigalic in od teh jih 8 dela za izvoz. Blago se večinoma prodaja v Turčijo, Avstralijo, Egipt, i. t. d. L. 1907 se je izvozilo 72.700 stotov vžigalic v vrednosti okoli 3,350.000 kron. V delavskem svetu trgovinskega ministrstva so takrat spravili v razgovor to zadevo in več socialnih politikov se je že takrat izreklo za državni monopol. Sprejet je bil tudi predlog, da naj se sestavi poseben odbor, ki naj proučuje to vprašanje. Istotako se je socialno-politični odsek poslanske zbornice bavil s to zadevo, ne da bi prišel do kakega zaključka. S stališča delavcev je nerazumljivo, kako da ravno socialni demokratje najbolj nasprotujejo takemu načrtu. V tovarnah za užigalice zaposleni delavci bi gotovo radi z veseljem stopili v službo države. Četudi niso razmere po državnih obratih, posebno v tobačnih tovarnah, ravno sijajne, vendar je tu mnogo boljše nego po tovarnah za izdelovanje vžigalic, kjer je vkljub vsemu trudu delavskih organizacij in oblastij še sedaj dobiti naravnost kričeče nedostatke. Razmere glede dela in plače bi bile potem podvržene javni kontroli in za delavce bi se dalo marsikaj doseči.

Pogoji za vpeljavo monopola za vžigalice so ravno v naši državi zelo ugodni. Novih tovarn bi ne bilo treba staviti, ampak bi se pokupile že obstoječe tovarne. Za uradnike in delavce bi tudi ne bilo treba skrbeti, ker bi sedanje osobje gotovo rado stopilo v državno službo. Tudi za organizacijo prodaje je poskrbljeno, ker že sedaj vsaka trafika prodaja vžigalice. Slednjič pride v poštev še denarni uspeh. Čisti dobiček francoskega monopola za vžigalice je l. 1907 znašal 27,700.000 frankov. Naši strokovnjaki pa trdijo, da bi se pri nas vsako leto doseglo 10 milijonov kron čistega dobička, če bi se prodajala škatljica po 2 vinarja,

če bi se prodajale škatljice po 4 vinarje, bi bilo čistega dobička celo 35 milijonov kron vsako leto. To so prav lepe številke za našo finančno upravo in je gotovo, da bo vlada vse storila, da si zagotovi tak dohodek.

V naši državi bi prišel v poštev tudi monopol za petrolej, kateri se v znatni množini dobiva v Galiciji. Umazana špekulacija in prav roparsko gospodarstvo sta spravila gališko petrolejsko industrijo v veliko stisko. Država je morala žrtvovati že več milijonov in jih bo najbrže še morala žrtvovati, da ustvari zopet navadne razmere. Pravijo, da bi bilo dobro, če bi država vse pridobivanje petroleja sama prevzela in uredila, tako da se ne bi velikanske množine tega dragega kuriva za smešne cene prodajale v tuje države. Državni monopol bi bil najboljšo sredstvo proti nevarnostim ameriškega petrolejskega monopola. Poleg tega bi bil državni petrolejski monopol ugodnejši tudi za konsumente, ker bi od državne uprave lahko gotovo več dosegli kakor od sedaj obstoječega, zasebnega monopola rafinerij, ki je trd in neizprosno kolikor največ more biti.

Domači obrti v Avstriji in njih organizacije.

C. Tkaninska in čevljarska industrija.

1. Domača industrija v Waldviertelu na Spodnjem Avstrijskem. Waldviertel se imenuje pokrajina na Spodnjem Avstrijskem ob češko-moravski meji. Nekdaj je tu cvetelo tkalstvo, ki pa sedaj propada. Ako se deset do dvanajst ur na dan dela, se zasluži tedensko 3 do 4 K, pri izdelovanju boljšega blaga kakor preprog, odev itd., se zasluži na teden 5—14 K. Tkalci oddajajo svoje blago založnikom. L. 1890 se je ustanovila produktivna zadruga domačih tkalcev s pod-

poro dežele, ki ima namen tkalcem preskrbeti dovoljnega dela ter racionalno pospeševati tkalstvo. Zadruga še obstoji, vendar ne more vsem zadržnikom dati dovoljnega dela. Ustanovili so tudi strokovno šolo domačih tkalcev, ki naj bi pospeševala tehnično izobrazbo tkalcev, toda po kratkem obstanku se je morala razpustiti.

Poleg tkalstva se je zadnjih dvajset let v Waldviertelu razvilo tudi pletarstvo (Wirkerei und Strickerei). Sedaj deluje v Waldviertelu 14 tovarniških in 16 netovarniških mehaničnih pletarn, pri katerih ima zaslužek do 3000 delavk. Delavka zasluži na teden 6 do 12 K.

L. 1905. je predsednik obrtne zbornice g. pl. Kink ob razstavi domače industrije v c. kr. muzeju za umetnost in industrijo dal inicijativo, da se vpelje v Waldviertelu izdelovanje irskih čipk. To se je tudi zgodilo. C. kr. centralni čipkarski tečaj na Dunaju je prevzel vse izdelke, da jih vnovči. V Waldviertelu so se pa vršili trije čipkarski tečaji, da bi se dekleta priučile čipkarstvu. Te tečaje, ki so trajali po 6 tednov, je obiskovalo do 150 deklet. Obenem je pa nekaj obrtnih učiteljic odšlo na Dunaj v šolo c. kr. centralnega čipkarskega tečaja, da so se priučile čipkarske tehnike in manipulacije, ki je potrebna za posredovanje med centralnim zavodom in delavkami. Čipkarstvo sedaj v tem kraju lepo napreduje. Zaslužek ima sedaj pri čipkanju 500 nad deklet in žena.

2. Čevljarstvo v Bergstadlnu na Češkem.

Bergstadl je malo mestece na Češkem, ki ima 654 prebivalcev. Večina njih se peča z domačim obrtom, in sicer z izdelovanjem čevljev. Da se ta domači obrt organizira in da se poskrbi za dobre odjemalce, se je l. 1905 na inicijativo trgovske in obrtne zbornice in s sodelovanjem c. kr. instruktora čeških obrtnih zadrug, deželnega

jubilejnega zaklada ter lokalnih faktorjev ustanovila čevljarska produktivna zadruga v Bergstadlu, registrovana zadruga z omejeno zavezo. Tedaj je bilo v Bergstadlu do 50 čevljarjev, od katerih sta le dva imela obrtni list. Vsi drugi so se pečali s čevljarstvom kot z domačim obrtom. Čevlje so prodajali dunajskim tvrdkam. Zaslužek je bil dnevno do 1 K 40 h.

Zadruga je l. 1908. štela 17 združnikov s 23 deleži. Dobila je od deželnega odbora 300 K kot brezobrestno posojilo, od trgovskega ministrstva za stroje 660 K posojila proti desetletnemu odplačilu in od obrtne zbornice podpore 200 K. Deželni jubilejni kreditni zaklad je dal zadrugi posojila 2500 K in domača Rajfajznova posojilnica 4000 K.

Zadruga izdeluje raznovrstne čevljarske izdelke za može, žene in otroke. Odjemalce ima večinoma v alpskih deželah.

Zadruga ima lastno delavnico, v kateri se gornji deli čevljev pripravijo in potem udom oddajo v popolno izvršitev.

Zasluga zadruga je, da se je zaslužek povečal. Združniki zaslužijo dnevno 2 K 40 h do 3 K. Zadruga ima dovolj naročil in dobro uspeva. L. 1907 je prejela za blago 17.800 K in je imela koncem leta blaga v zalogi za 4400 K, terjatev na blagu za 9000 K in dolga za sirovine 2400 K, plačil je izplačala za 4700 K.

Skupni pašnik za vzrejo mlade goveje živine.

Pašniki za mlado živino so postali na Kranjskem neizogibno potrebni, ako hočemo živinorejo postaviti na oni višek, kateri hočemo doseči v svrhu dobrih dohodkov iz lepe živinoreje. Zrediti si moramo sami lepo živino in dobre mlekarice, da ne bo naš kranjski kmet nosil denarja v tuje kraje in tam kupoval živino dvomljive kakavosti. Morda se ta sodba zdi komu preostrá;

kdor pa je zadruga preštudiral, kdor pozna njih bistvo in namen, bo pritrnil, da se zelo težko dobi in kupi krava v tujini, ki odgovarja našim zahtevam. Zakaj? Zadruga imajo v rodovniku vpisane krave in bike ter tako natančni pregled vse živine svojih združnikov. Te zadruga imajo poleg svojih rodovnikov dvoje rojstnih listov za vsako živino.

V kak namen? Prvi rojstni list ostane zadrugi in je tajen. Ta ima zabeležen ves rod z natančnim popisom mlečnosti. Iz njega je razvidno, koliko mleka je imela mati, od katere krave je bil bik in koliko je imela mleka, oziroma kakšnih lasnosti je bil bikov oče. Vpisana je teža, katero so dosegle posamezne krave in premije, ki jih je dobil živinorejec zanjo. Ta rojstni list ostane zadrugi. Namen nam je lahko uganiti. Tako odbrano živino z najboljšimi lastnostmi si zadruga pridrži za-se in jo razširja med svoje združane, ki imajo pravico do nje. Srajca je bliže telesu nego suknja. Zadruga skrbi v prvi vrsti za svoje člane, kar je umevno in tudi njena dolžnost. Najboljše prikriva in rezervira svojim članom, ostanek pa je naprodaj — tujcu. Temu je na razpolago drugi rojstni list z opisom zadruga, starosti in roditeljev, o drugih lastnostih se pa molči. Kako naj kupim najboljšo živino, ako mi jo ne dajo na prodaj, slabo pa imam že doma? Ako grem na vzorno postajo za rejo plemenske živine in prašam po štiri tedne starem teličku, koliko mu je cena, dobim odgovor: 200 K. Če vprašamo, komu je prodano tele, nam odgovori gospodar, da ga je prodal odbor zadruga. Če iščemo pojasnila pri združnem odboru, nam povedo, da je njih dolžnost in namen skrbeti za dom in člane. Sedaj naj pa naš kmet pride do nakupa res dobre živine, ako jo tudi preplača, če mu ni niti na prodaj.

Kadar bode prve kvalitete preostajalo zadrugam, potem se bo že dobilo v nakup a za — drag denar, mi pa naj — čakamo.

Do tega časa pa kupujemo od zadrug izločeno živino manj dobrih lastnosti po sejmihi in si to drago plačujemo? Katero kravo pa postavi naš kmet na sejem? Najslabejšo in še ta ima kako napako. Ako mu ne ugaja krava, pravi: „S teletom jo bodem prodal“. Pred teletom in s teletom gre vse v denar na sejmu, dobro kravo pa je že doma prodal med sosedi in znanci. Kmet pravi: „Najbolje se kupi v znanju“. In to je tudi res. Prepričal se je o dobrih lastnostih krave znanega mu gospodarja in jo kupi ter tudi drago plača.

Ne preostaja nam tedaj ničesar drugzega, nego da si vzredimo dobro živino sami s pašniki in skrbnim odbiranjem najboljšega za pleme.

Ker pride v nekaterih letih lepa vsota denarja za našo deželo za povzdigo živinoreje, spregovorimo danes nekaj o uredbi modernih pašnikov za mlado živino, ker je to vprašanje postalo akutno in se je o njem že sklepalo na merodajnih krajih.

a) Uredba.

Nabaviti je treba primerne prostora za pašnik, ki zadošča velikosti, podnebju in kar je poglavitno: na razpolago mora biti dosti pitne vode in dobra zemlja. Pri nas ženemo živino na pašo, pa je vse. Na vzorno vredenem pašniku je treba zemljišče še le spremeniti v dober pašnik. Iztrebiti je ves plevel, mah in druga slaba zeljišča, ter zemljišče zasejati z trajnimi travami. To je mešanica raznih detelj, trav in ovsa. Skrbeti je tudi za nadprodukt trave, katera se mora posušiti in ohraniti. O tem pozneje. Da nam pašnik vspeva, je treba gnoja in sicer na 1 ha 700 kg žlindre, 700 kg kajnita in 50 kg čistega solitra. Ako pa gnojimo s hlevskim gnojem, ga potrebuje 1 ha 300 meterskih centov, kjer pa je travna setev v kljub temu še slabotna, jo pognojimo junija meseca še z 25 kg čilskega solitra na 1 ha.

Najtežavnejša pa je razdelitev pašnika, da se ognemo prevelikim troškom. Pašnik je namreč ograditi krog in okrog z ograjo. Najcenejša je ograja iz brzovjavne žice. Okrog pašnika, to je na vnanji meji, postavimo stebre v razdalju 2-50 m ter napnemo po dolgem 5—6 žic, kakor nanese potreba. Ves pašnik pa razdelimo v primerno velike oddelke, ki morajo biti v rezmerju z množino mlade živine. Načrt se more narediti le na lici mesta, ker se je ozirati na vodo, ki mora biti v vsakem oddelku. Ako teče voda po dolgem, napravimo oddelke navpično k vodi, da živina lahko pride iz vsakega oddelka do nje. Kjer pa nam narava ne nudi vode, jo je treba napeljati v posamezna, v zemljo utopljena korita. Korito postavimo pod ograjo oddelkov tako, da iz dveh skupaj ležečih odelkov živina pride do nje, ker si tako prihranimo troškov, da ni treba vsakemu oddelku posameznega napojalnega korita.

Med posameznimi oddelki je zopet žična ograja, obstoječa iz stebrov v razdolji 2-5 m. Zadostujejo pa le štiri žice. Žice so namazane z katranom, da jih ne napade rja.

Morda se bo marsikomu čudno zdelo, čemu je pašnik razdeljen v oddelke. Stvar je enostavna. Telice, oziroma biki se zapro v oddelek, kjer ostanejo toliko časa, da popasejo vso travo. Med posameznimi oddelki so prehodi, takozvane „lese“, iz navadnega okroglega lesa. Lesa se odpre in živina se spusti v sosedni oddelek, kjer dobi nove, sveže krme. Krma se mora v posameznih oddelki popasti, da ne postane prestara in pretrda. Tako živina hodi iz oddelka v oddelek. Popašeni oddelki počivajo in se vnovič obraščajo, nepopašenih pa živina ne more pohoditi in teptati, ker je v posameznih zaprta. Če ni oddelkov, živina leta sem ter tja, pohodi mnogo trave in dela s tem škodo. Namen pašnikov je pač le ta, da ima živina svetlobe, zraka in gibanja v zadostni meri, ne da bi divjala in

letala semtertja. Pravo gibanje se doseže le, ako pride mlada živina na pašo, da se pase in preživlja. Kdor pa misli, da zadostuje živini le izhod na prosto brez dobre paše se moti. Njegova živina postaja semtertja ali pa polega namesto, da bi hodila in se gibala. Vidimo, da tedaj dosežejo oddelki svoj namen vsestransko.

Oddelki so pa potrebni tudi vsled ločenja po spolu in starosti mlade živine. Mlade in starejše telice se ne smejo pasti skupno, ravno tako ne mlajši in starejši biki. Posebej se pasejo telice pod letom, posebej telice čez leto stare. Ravno tako je ločiti biki. Da se biki z telicami ne pasejo skupno, ni treba pojasnjevati. Vidimo, da se živina že tako pase vsaka za-se in potrebuje naenkrat štirih oddelkov.

Porazdelitev pašnika je stvar strokovnjaka, ki preračuna množino in potrebno velikost oddelkov po krmilni normi dr. C. Lehmann-a in po tabelah E. Wolfa in dr. Julius Kühn-a oziraje se na število glav.

Tak pašnik pa mora imeti tudi hlev shrambo za seno. Kdaj in kako se rabi hlev, bomo slišali pozneje.

b) Oskrbovanje pašnika.

V oddelke razdeljen pašnik pa ima še drugo prednost, da ni treba plačevati pastirjev in paziti na živino, ki se zgubiti in zaiti ne more. Za vse oskrbovanje živine zadostuje ena oseba, ki nima drugega dela, kakor da spusti iz popašenega oddelka živino v drugega, ter v gotovih časih pokliče živino v hlev. Skrbeti mu je tudi za snazhenje tega hleva in izvažanje gnoja. Ta strežaj ima navadno pravico do 2 krav, 2 prašičev in nekaj kokoši, kar sme rediti na pašniku in živež iz tega zemljišča nabaviti za svojo živino. Za časa paše ne dobi sploh nikake plače od zadruge. Pač pa mora vsak gospodar od svoje živine plačati po 3 h od vsakega kilograma one teže, ki jo je njegova živina na paši pridobila. Na primer:

Ako damo telico na pašo z živo težo 200 kg, jeseni pa telta po dokončeni paši 240 kg, tedaj plača gospodar remuneracijo od 40 kg. po 3 h, to je 120 K. Povprečno pridobi živina po sedanjih skušnjah na paši okrog 40 kg. Paša pa traja 130 do 150 dni v letu, ker je odvisna od vremena. Pri nas bo skoraj gotovo trajala nekaj dni več, ker imamo bolj zgodno pomlad kakor na severu in tudi jesen je milejša.

Kadar pa paše ni, mora strežaj dobiti seveda tudi dnino za oskrbovanje, gnojenje in drugo delo.

Pripomnimo še, da je napitnina strežaju povsod strogo propovedana radi nepristranskega ravnanja, ker bi sicer za take gospodarje strežaj bolj skrbel in njih živino bolj negoval.

Naši gospodarje, ki se hočejo skupnega pašnika posluževati, bodo gotovo radovedni glede na odškodnino, ki jo bo plačevati od pašnika. Ta se danes ne da natančno določiti, ker še ne vemo, koliko bo naprava stala in v koliko se bode naš kmet za pašo zaintresiral in se je posluževal. Skušnja pa uči, da pride na glavo okrog 35 K na leto, da se pašnik rentuje. Če bodo pa subvencije visoke, se seveda ta svota lahko reducira.

Zadruga pa si preskrbi še dohodkov od bližnjih vasi v poznem jesenskem času, ko oddaljeno živino odženo. Posestnikom bližnjih vasi — ako so namreč v blizini — dovoli pašo v oktobru in novembru, da se pašnik do cela izkoristi. Ti gospodarje plačujejo navadno za pašo v onih 2 mesecih po 4 K od glave. Izključeni pa so prašiči, konji, ovce in plemeni biki, ker te živali ruševino preveč zمندrajajo, razrujejo i. t. d.

c) Priprave za pašo.

Potovalni učitelji oziroma živinorejski nadzorniki potujejo po deželi k predavanjem, da vzbude pri gospodarjih zanimanje za skupno pašo in jih pouče o koristi in pomenu takega pašnika. Vsak umen gospodar

se lahko prepriča, kako dalekosežnega pomena je ta akcija. Poleg lepega in krepkega razvoja njegovih živinčet si zmanjša precej svoje stroške z pašo, ki je mnogo cenejša, nego reja v zaprtih hlevih.

Prehod iz reje v hlevu na pašo pa je silno velik in je vsled tega živino na sveže krmljenje pripraviti, sicer bi imelo lahko slabih posledic.

Za pašo je treba mlado živino pripravljati na sledeči način:

1. Že v zimskem času je spuščati živino, če tudi le za kratek čas iz hleva, da se privadi prostosti in napajanju na prostem.

2. Predno se živina odžene na pašo, jo moramo 2—3 tedne na to pripravljati z krmljenjem in sicer na ta način, da se živina spušča po nasičenju z suho krmo na zeleno pašo. Polagoma prične živina suho krmo opuščati in se preživljati bolj s travo.

Nad leto stara goved je sposobna za pašo, ko je že 3 četrtine potrebne krme povžila na paši in le en del v hlevu.

Pod leto stara teleta morajo vsaj polovico hrane dobiti na zelenem, da se ji privadijo polagoma. Vse to je potrebno, da se mlada goved ne uči uživanja sveže krme še le na paši, kjer jo prisili še-le lahkota, drugič pa se obvaruje driske in druge bolezni, ki izvirajo iz prehitre menjave suhe krme z zeleno.

Če se priuči goved k paši, prisiljena po lakoti, in dobi še drisko, tedaj shujša in vpadе ter tako zaostaja, namesto da bi takoj vspevala in se razvijala.

3. Mlado goved je priučiti skupni hoji z skupno gonjo po cesti ali drugi poti, da se vmiri in prepreči kaka nesreča. S koščkom kruha in malo porcijo soli jo kaj hitro privadimo na človeka, da postane tudi na prostem krotka in mirna.

4. Predolgi parklji se morajo prej odstraniti.

5. Vže po zimi je strogo paziti na snago živine, ker ušiva ne sme na pašo. Z raz-

redčenim tobačnim ekstraktom jo izmivamo in preženemo najhitreje vsak mrčes.

d) Sprejemanje.

1. Določenega dne priženo vsi živino na pašo, kjer se po upravičenih sprejme proti potrdilu.

2. Pri sprejemu vtisnejo ušesna znamenja vsaki posebej, ako jih niso že prej imela. Ta so iz kovine in imajo številke in druga potrebna oznamovanja. Tej komisiji je izročiti vsa dokazila o rodu in stariših. Slednjič komisija ceni plemensko vrednost posamezne živine.

3. Vsaka goved mora prinesiti zadostno močno verigo, nekatere pa tudi zvonce.

e) Red na pašniku.

1. Na skupni pašnik se sprejmejo le čistokrvne pasme. (Ako pričetakoma teh nedostaja, lahko tudi druge).

2. Telice in biki ne smejo biti mlajši kakor $\frac{1}{2}$ leta in ne starejši kakor $1\frac{1}{2}$ leta ob času sprejemanja.

3. Vsaka goved se mora čez dan od 7—9 ure zjutraj, kakor je temperatura, do večera okrog 5—6 ure dejati v hlev in sicer na ta način, da se vsaka posamezno v hlevu priveže.

4. Telice in biki pod letom dobe za časa, ko so v hlevu privezana, nekaj ovsa, pšeničnih otrobov in sena kot poboljšek, da ne vpadejo, ker se še ne znajo dobro pasti. Vsaka glava sme dobiti $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ kg. pretrganega ovsa in otrobov v enakih delih, ako pa je živinče slabotno tudi 1 kg. na dan.

5. Množina sena se krmi po vremenu in času. Začetkoma paše več, potem pa se polagoma pritrjava. Prične se 2—4 kg. sena na dan za jedno živino in se s časom reducira na $\frac{1}{2}$ kg. Ob mokrem in mrzlem vremenu se jim zviša.

6. Vsak dan se morajo v hlevu osnažiti popolnoma.

7. Po noči se zapro v hlev samo teleta pod letom, starejša živina ostane celo noč

na prostem. V gorkejih poletnih nočeh ostanejo tudi pod leto stara na pašniku. Izmej starejših se zapro le telice, ki se pojajo, oziroma one, ki se ne počutijo dobro.

8. Na dan dobi vsaka pod letom stara 15 gramov soli, starejša pa po 25 gramov.

9. Strežaj mora vsak teden pospraviti kravjeke z prostora, kjer živina prenočuje, vsak teden dvakrat pa se poberejo kravjeki, raztrešeni po pašniku. Vse je porabiti za gnoj.

10. Sedmi dan po sprejemu se vsa živina zopet premeri in stehta; ravno tako zadnji dan pred koncem paše.

11. Onemu, ki pred časom odpelje iz paše svojo živino, se od vplačane odškodnine ničesar ne povrne. Le v slučajih bolezni, pešanja ali če se živinče ne prenese z drugimi ter se bode, dobi posestnik povrnjeno odškodnino po 30 h za dan, ker se manj časa pase.

12. Posestniki zavarujejo pasočo se mlado goved vzajemno sami med seboj in dobe v slučaju pogina 75% odškodnine. Višina premije za vsakih 100 K celotne vrednosti se izračuna in na interesente porazdeli.

13. Ako so med onimi, ki še niso leto stari, posebno lepi in razviti eksemplari, se uvrstijo med druge, nad leto stare; nasprotno pa pridejo šibki in zaostali starejši v oddelke k mlajšim, ako imajo tudi že nad eno leto.

To zadnje je jako potrebno, da močnejši ne odrivajo šibkejših, ti pa zopet dobe pri mlajših poboljšek, da se okrepe.

14. Zastarela mrva se pa pokosi in shrani za krmo mlajšim v prihodnjem letu.

Tako smo podali našim gospodarjem vpogled v sestav modernega pašnika za mlado goved in sicer ob času, ko se hoče tudi pri nas začeti s takim skupnim pašnikom in se gotovo naši živinorejci zanimajo za to stvar. Tak moderni pašnik je videl gotovo le redkokateri naših kmetov, preštu-

diral pa skoraj gotovo še nihče, ker ni imel v to ne priložnosti, ne časa.

Pri tej priložnosti omenjam, da si je uredilo po Gorenjem Avstrijskem in po Nemškem že več boljih posestnikov na svojem zemljišču take pašnike za-se (nekateri tudi za soseda proti odškodnini) seveda v manjšem merilu, kar se jako dobro sponaša. Videl sem pri strokovnjaku vse polno načrtov za posameznike, ki so sklenili sami za-se napraviti pašnike.

Razvidno je tedaj, da je vsa stvar precej komplicirana in združena z precejšnjimi stroški.

Kako se bo pa stvar pri nas obnesla, je najtežavnejše vprašanje v stremljenju najnovejšega časa za povzdigo živinoreje. V zadnji enketi živinorejskih zastopnikov ni bilo prave edinosti glede sredstev v dosego smotra. V resnici je pa tudi potrebno natančno in vestno razmotrivanje tega vprašanja. Nevarno je sklepati o tako kočljivih vprašanjih, ki so v očeh pretežne večine naših gospodarjev „novotarije“, do katerih ne bo mogoče lahko vzbuditi zaupanja. Dokaz temu so živinorejske zadruge, katere naš gospodar gleda zelo — od strani. Ne zamerimo mu tega! Dosedaj mu še nihče ni pomagal v tej stroki in sedaj ne vrjame, da se mu res želi pomagati, zato ni zaupanja. Le boljši in naprednejši elementi so se lotili moderne živinoreje in povsod, kjer se ustanovljajo te zadruge, je treba silno truda, da pristopi saj 10% živinorejcev, večkrat pa še tega ni.

Vsaka napaka, vsaka pretiranost bi imela zle posledice za več let. Zaupanje vzbuditi je silno težavno, zgubimo ga čez — noč.

Jako dvomljivo je, če bi vspeval skupen pašnik za celo deželo v nameravanem škofjeloškem okraju. Morda za najbližjo okolico. Bohinjci in Dolinci imajo sami pašnikov doma in ne bi hoteli na deželnem žrtvovati ničesar za odškodnino, prevažanje in remu-

neracije. Da bi pa Notranjci in Dolenjci gonili mlado živino tako daleč, je izključeno. Če pa vzamemo pašnik v manjšem merilu le kot vzorno postajo za rejo plemene živine (Zuchtstation), bi bilo zopet premalenkostno in napredek v živinoreji neznaten še za nedogledni čas. Gorenjsko, Dolenjsko in Notranjsko so si tudi v plemenih jako različni in težko, da bi jih na enem pašniku aklimatizirali, kjer bi vspevali.

Vse te razmere nas silijo v preiščevanje, če bi ne bili pri nas potrebni trije pašniki najmanj in sicer za vsak del dežele posebej po eden. Na Grmu imamo kmetijsko šolo. Tu bi bil vzoren pašnik, združen s šolo, jako umesten. Ravno tako je z Gorenjsko, katera bo prej ali slej morala dobiti nadaljno izobraževališče v kmetijstvu. Ravno isto velja za Notranjsko.

Bližamo se zopet shodu živinorejskih zastopnikov. Upamo, da se bodo izvršili sklepi po nasvetu strokovnjakov in preskušanih ljudi.

Od prvih korakov je odvisna prihodnost naše živinoreje. Če bodo sklepi umestni, izvršljivi in previdni, potegnemo deželo za seboj, sicer odbijemo od sebe še ono malo število naprednih živinorejcev, kar jih imamo sedaj. Kakor so naše mlekarne v pretežni večini gledali po strani in nezaupno, ravno tako so ljudje skeptični napram težnjam za povzdigo živinoreje. Mlekarne so si svoj obstoj zagotovile in pritegnile ljudstvo naše. Ravno tako bo z živinorejo. Mlekarne so dokazi, dokazi so posojilnice in druge naše dosedanje vspevajoče organizacije. Recimo, to so — učila v veliki ljudski šoli naših gospodarjev.

Tedaj se obnese vse le — nazorno.

Vestnik Zadružne Zveze.

Nove članice. V članstvo Zadružne Zveze v Ljubljani sta bili sprejeti:

Župa, ribarska zadruga.

Stara cerkev, živinorejska zadruga.

Glavna skupščina Zadružne Zveze v Ljubljani se bo letos vršila dne 30. maja, na kar že sedaj opozarjamo naše članice.

Zadružni pregled.

Nove zadruga. Tekom meseca marca t. l. so bile v zadružni register vpisane sledeče nove jugoslovanske zadruga.

Na Kranjskem:

Ribnica (okrož. sod. Rudolfovo), Živinorejska in prašičorejska zadruga v Ribnici, r. z. z o. z.

Banjaloka (okrož. sod. Rudolfovo), Kmetijska posojilnica in hranilnica v Banjaloki pri Kočevju, r. z. z n. z.

Košana (dež. sod. Ljubljana), Živinorejska zadruga v Košani, r. z. z o. z.

Selo pri Bledu (dež. sod. Ljubljana), Pašniška zadruga v Selu pri Bledu, r. z. z o. z.

Kranj (dež. sod. Ljubljana), Narodni dom v Kranju, r. z. z o. z.

Šmarje (dež. sod. Ljubljana), Mlekarska zadruga v Šmarji, r. z. z o. z.

Domžale (dež. sod. Ljubljana), Strojna zadruga v Domžalah, r. z. z o. z.

Na Primorskem:

Gabrije (dež. sod. Gorica), Mlekarska zadruga v Gabrijah, r. z. z o. z.

Gorica (dež. sod. Gorica), Sadjarska zadruga za Goriško, r. z. z o. z.

Gradišče (dež. sod. Gorica), Vinarska in gospodarska zadruga r. z. z o. z. na Gradišču.

Volarje (dež. sod. Gorica), Mlekarska zadruga v Volarjih, r. z. z o. z.

Volčjadraga-Bukovica (dež. sod. Gorica), Vinarska gospodarska zadruga r. z. z o. z. na Vočjidragi Bukovica.

Zatolmin (dež. sod. Gorica), Mlekarska zadruga v Zatolminu, r. z. z o. z.

Medulin (okrož. sod. Rovinj), Ribarska zadruga r. n. o. j.

V Dalmaciji:

Omiš (okrož. sod. Split), Vinarska zadruga u. n. o. j.

Lopud (okrož. sod. Dubrovnik), Ribarska zadruga Sv. Miholiv, r. n. o. j.

Split (okrož. sod. Split), Ribarska zadruga u. s. o. j.

Split (okrož. sod. Split), Ribarski Savez u. z. s. o. j.

Živogošće (okrož. sod. Split), Uljarska zadru-
ga u. n. o. j.

Sustjepan (okrož. sod. Dubrovnik), Riječka
ribarska zadruha r. s. o. j.

Split (okrož. sod. Split), Prvi Dalmatinski knji-
govežni Konsorcij s. o. j.

Babinopolje (okrož. sod. Dubrovnik), Ribar-
ska zadruha Ogiran, r. n. o. j.

Trstenik (okrož. sod. Dubrovnik), Ribarska
zadruha r. n. o. j.

Blato na Korčuli (okrož. sod. Dubrovnik), Ri-
barska zadruha n. o. j.

Broce (okrož. sod. Dubrovnik), Ribarska za-
druha r. n. o. j.

Doli (okrož. sod. Dubrovnik), Ribarska zadruha
r. n. o. j.

Gradišta (okrož. sod. Kotor), Uljarska za-
druha, p. u. s. o. j.

Kruševice (okrož. sod. Kotor), Srpska zemljo-
radnička zadruha, p. u. s. n. j.

Molunta (okrož. sod. Dubrovnik), Ribarska
zadruha r. n. o. j. za župe Pločice i Vi-
taljina.

Mrcine (okrož. sod. Dubrovnik), Seoska bla-
gajna za štednju i zajmove, z. u. n. n. j.
u Mrcinama.

Prožura (okrož. sod. Dubrovnik), Ia ribarska
zadruha Mljet, r. n. o. j.

Sutvara (okrož. sod. Kotor), Srpska zemljo-
radnička Zadruha, p. u. s. n. j.

Nerežišće (okrož. sod. Split), Nerežiška za-
druha za štednju i zajmove u. n. n. j.

Obrovac (dež. sod. Zadar), Ribarska zadruha
u Obrovcu, r. u. s. o. j.

Blato (okrož. sod. Dubrovnik), Gospodarska
zadruha, u. s. o. j. u Blatu, kotar Korčula.

Izbrisane so bile iz združnega registra
v mesecu marcu naslednje zadruge:

Št. Jur pri Kranju (dež. sod. Ljubljana),
Mlekarska zadruha v Št. Jurju pri Kranju,
r. z. z. o. z. v likvidaciji, vsled izvršene
likvidacije.

Žužemberk (okrož. sod. Rudolfovo), Kmetij-
sko društvo v Žužemberku, r. z. z. o. z.
vsled razdružbe zadruge.

Železniki (dež. sod. Ljubljana), Žebljarska
in železo-obrtna zadruha v Železnikih, r.
z. z. o. z. vsled opusta kupčije.

Bled (dež. sod. Ljubljana), Kmetijska zadruha
na Bledu, r. z. z. o. z., vsled opusta kup-
čije in končane likvidacije.

Živogošće (okrož. sod. Split), Seoska bla-
gajna za štednju i zajmove, r. z. n. n. j.
usljed prestanka poslovanja.

Centralna posojilnica v Gorici, ki oskr-
buje denarno izravnavo pri goriških kmetijskih
zadrugah, je imela v četrtek dne 14. aprila
svoj občni zbor. Iz letnega poročila in bilance
je razvidno, da se ta zavod razvija prav ugodno.
Stanje glavnih deležev (po 200 K) je bilo
52.000 K, opravičnih (po 2 K) pa 3.186 hron.
Vsega denarnega prometa je imela centralna
posojilnica 9.232.405 K. Naloženega denarja je
bilo pri nji 2.289.040 K, dočim so posojila zna-
šala 2.241.584 K. Čistega dobička je imela lan-
sko leto 13.773.10 K.

Prisilna revizija zadrug v Italiji. V za-
družnem glasilu „Credito e cooperazione“ zago-
varja znani zadruhar, minister Luzzati, misel,
da naj se v Italiji uvede obligatna (prisilna)
revizija zadrug, kakršna že obstoji pri nas in
na Nemškem. V Italiji doslej ne poznajo take
naprave. Luzzati priporoča, da se uvedejo re-
vizije, katere bi izvršavale združne zveze, od-
ločno pa odklanja državne revizije.

Zadružna banka v Italiji, Zadružništvo
se je v zadnjih časih na Italijanskem zelo pov-
zdignilo, zlasti v severnem delu države, kjer je
osnovanih prav mnogo hranilnic in posojilnic
Rajfaznovega ustroja. Država podpira zelo to
zadružno gibanje. V italijanskem parlamentu je
ministrstvo predložilo zakonsko osnovo, da se
ustanovi javna avtonomna zadružna banka.
Njena pričetna glavnica bi znašala 15 milijonov
lir, od katerih bi jih dala država 10, ostalih
5 milijonov bi se pa dobilo od hranilnic in
ljudskih bank.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 6. (Hranilnica in posojilnica v
K.) Nekje smo brali, da sme posojilnica usta-
viti obrestovanje take hranilne vloge, kjer do-
sedajo nedvignjene obresti visokost prvotno vlo-
žene glavnice. Ali je to dopustno?

Odgovor 6. Take pravice posojilnica nima,
če vsako leto kapitalizira nedvignjene obresti,
t. j. jih pripiše glavnici. Zgoraj navedena raz-
laga se najbrž naslanja na § 1335 obč. drž.
zak., ki se glasi: „Ako je upnik brez sodnijskega
opominjevanja pustil, da narastejo obresti do
zneska glavnega dolga, potem ugasne pravica,
zahtevati od kapitala nadaljne obresti.“ To bi

bilo pa le tedaj dopustno, ako bi posojilnica obresti ne kapitalizovala ter bi glavna terjatev upnika (vlagatelja) ostala tekom časa vedno ista. Kako hitro se pa obresti od hranilne vloge pripisejo glavnici, se izpremeni predmet terjatve in prvotna obveznost posojilnice z ozirom na hranilno vlogo se izpremeni v novo obveznost, ki se prične ravno z dnem, ko se obresti kapitalizirajo (§§ 1376 in 1377 obč. drž. zakona). Vsled tega se zgoraj navedeni § 1335 obč. drž. zak. ne more uporabljati za ta slučaj in posojilnica obrestovanja ne sme ustavititi. V tem smislu je razsodil tudi najvišji sodni dvor dne 11. sept. 1901, št. 9871.

Vprašanje 7. (Hranilnica in posoj. v R.) Okrajna sodnija je zavrnila predlog za vpis nekega konvertiranega dolga na našo korist, iz sledečega razloga: Stari dolžnik je dovolil, da se sme njegova terjatev z 6°/_o obrestmi prenesti na našo posojilnico, ki bo pa jemala le 5¹/₂^o/_o obresti; sodnija pravi, da ni iz dogovora med dolžnikom in posojilnico razvidno, da se dovoljuje vknjižba za 1¹/₂^o/_o znižanih obresti in da torej s tem 1¹/₂^o/_o ne ve kaj početi. Ali se Vam tako postopanje sodnije zdi pravilno?

Odgovor 7. Kakor sodimo iz Vašega dopisa, ste za odstopno pismo in za dogovor, ki ste ga sklenili Vi in dolžnik, uporabljali vzorec, ki je bil natisnjen v Narodnem Gospodarju l. 1907 na strani 67. Dotični vzorec je pa ravno glede točke, o kateri ste nam stavili zgorajšnje vprašanje, pomankljiv in ga je treba v tem oziru dopolniti. Drugače je popolnoma dober. Dostavite torej v dotičnem dogovoru, ki je bil sklenjen med posojilnico in dolžnikom, kot zadnjo točko še dodatek, ki se naj glasi: „Hranilnica in posojilnica v R. dovoljuje vknjižbo izbrisa zastavne pravice za 1¹/₂^o/_o znižanih obresti zgorajšnje terjatve pri zemljišču vlož. št. . . . . kat. obč. . . . .“ Potem bo dogovor pravičen in zemljejknjižni predlog ne bo zavrnjen ker bo sodnija sedaj imela Vaše dovoljenje, da se sme razlika med starimi in sedanjimi obrestmi izbrisati. Slično postopajte tudi v prihodnje.

Vprašanje 8. (Hran. in posoj. v L.) Nek posestnik prosi pri naši posojilnici, da bi mu konvertirali njegov dolg. Prosi pa, da bi mu dali nekoliko višje posojilo kakor je stari dolg, da bi prikupil nekaj posestva. Ker bi bil novi dolg višji in bi se ne porabil ves za poplačilo starega dolga, ali bi smela posojilnica kolkovati

konverzijske listine ravno tako kakor ob navadnih konverzijah?

Odgovor 8. Nikakor ne! V § 9 konverzijskega zakona je določeno, da če novo posojilo presega dolg, kateri se ima konvertirati, se mora na izbrisni pobotnici ali novi zadolžnici pritisniti poleg kolka za 1 K še kolek od previška po II. lestvici. Kakor znano ni treba za vknjižbo prenosa konvertiranega dolga v zemljiški knjigi plačati nobene pristojbine, če je novo posojilo ravno tako veliko kakor stari dolg. V slučaju pa, da je višje, se mora plačati zemljejknjižna pristojbina od tistega zneska za katerega novo posojilo presega stari dolg.

Gospodarske drobtine.

Reja telet z mlekom. Nek nemški živinorejec piše: Navadno se prodajo teleta že v starosti 2–3 tednov mesarju, da se potem mleko prodaja. Če pa lahko prodamo živa teleta po 48 v funt in prodajamo mleko nič dražje, nego po 12 vin. liter, priporoča se, da pustimo teleta več časa sesati. Mi smo imeli n. pr. tele, ki je tehtalo ob rojstvu 70 funtov. Po 20 dneh tehtalo je 130 funtov. Na dan je zadobilo toraj na teži 3 funte. Po zopet 20 dneh tehtalo je 230 funtov. Na dan je pridobilo v tem času toraj 5 funtov teže. Krava je dajala okoli 15 litrov mleka na dan. Če računimo živo težo po 48 vin. in vsak dan 15 l mleka od krave, uporabilo se je mleko v prvih 20 dneh po 9.6 vin. liter in v naslednjih 20 dneh po 16 vin. Na vsak način pa je meso po 40 dneh več vredno nego po 48 vin. funt. Kjer se ne more toraj mleko drago uporabiti, tam se izplača že rediti ž njim teleta za mesarje. Še bolj se izplača pa to za teleta, ki jih mislimo vzgojiti. Na Gornjem Bavarskem dobivajo bikci, ki so 6 mesecev stari vsak dan okoli 15 l mleka in če so posebno dragocene živali, celo 10 mesecev. Telice dobivajo polno mleko 3 mesece. Take z mlekom vzgojene živali razvijajo se mnogo bolj krepko in vedno premagajo one, katerim se je zgodaj odvzelo mleko, kajti v prvih mesecih življenja daje se živali podlaga za nadaljni razvoj.

Amerika proti terminski kupčiji. Kakor znano, je pri nas terminska kupčija odpravljena. Toda gotovi borzni krogi upajo, da jo bodo po ovinkih zopet uvedli, ali najbrže jih bo to

upanje varalo. Kar se tiče špekulacije, Amerikanci niso preveč tankovestni. Vkljub temu se pa čuje, da se bo tudi ondi začela borba proti terminski kupčiji. Za sedaj pride v poštev samo terminska kupčija z bombažem. Poljedelski odsek poslanske zbornice je namreč sklenil predložiti načrt zakona, da bodi taka trgovina z bombažem prepovedana. Amerikanci torej tudi več ne dvomijo, da je terminska špekulacija škodljiva.

10 zapovedi za perutninarje. — 1. Skrbi za zgodnje valenje; po maju pusti le, če hočeš imeti perutnino za zakol. Le kokoške, zvaljene pred junijem, se bodo v poletju popolnoma razvile, bodo krepke in odporne ter bodo v jeseni in zimi, ko so cene jajc najvišje, dobro nesle. 2. Zakolji ysako kuro po končanem tretjem, najkasneje četrtem letu; take stare kokoši ne nadomestijo več z nesenjem jajc piče, imajo pa še vedno ukusno meso in dajo dobro juho. 3. Vsako drugo ali tretje leto preskrbi zdravege in krepkega petelina, ne pod dve ne nad štiri leta starega, in računaj pri lahkih in srednje-težkih pasmah 8 do 10 kokoši na enega petelina. 4. Nasajenke (podložena jajca) vzemi le od najboljših in najkrepkejših kur, ki so stare 2 do 4 leta; jajca ne smejo biti stara čez 14 dni. 5. Pred mrzlo močo varuj vse kokoši, posebno piščeta; suhi mraz škoduje manj. 6. Kure uspevajo, kakor znano, najboljše na trati; kjer te ni, jim je treba vsak dan dati zelenjad, travo ali salato. 7. Krmi redno, na dan dvakrat do trikrat, mlade putke prvih 6 tednov večkrat in in posebno skrbno; ne dajaj preveč mokre piče. 8. Svežo pitno vodo vedno pripravi. 9. Posodo za pičo in vodo vedno dobro snaži. 10. Spalni prostor mora biti snažen; treba ga je na vsak način vsak osmi dan osnažiti in dvakrat v letu treba stene z apnom, pomešanim z petrolejem pobeliti, da se ne zaredi mrčeš. Če je prostor za gibanje majhen, treba paziti, da se tudi preveč ne onesnaži; zato ga večkrat prekoplji in rabi pri tem tudi kaka razkuževalna sredstva.

Na Dunaju so se dne 12. aprila zbrali zastopniki avstrijskih kmetijskih družb, kulturnih svetov in zadrug k skupnemu posvetovanju. Štajersko kmetijsko družbo je zastopal grof Attems, kranjsko pa ravnatelj Gustav Pirc. Poljedelsko ministrstvo je zastopal sekcijiški šef dr. Ertl. Sprejeta je bila med drugim resolucija, ki zahteva, da se predložena predloga o novem vinskem davku takoj brezpogojno

potegne nazaj. Konferenca je imela namen združiti vse kmetijske korporacije naše države v skupen boj proti sovražnikom avstrijskega kmetijstva.

Pitanje goveda. Kdor hoče pitati stare krave ali suhe izdelane vole, naj jim ne daje kar od početka preveč hrane. 3 do 6 tednov (kolikor starejša je žival, tem delj) naj se krmijo z dobrim senom, če mogoče z deteljo. Pridno je treba v tem času žival snažiti in hlev dobro prezračevati. Če v teh tednih živali ne kažejo nikakega napredka, naj se jih ne pita, ker je v tem slučaju najboljša hrana brezuspešna.

Razglas.

Travniški mojster.

Pri deželnem odboru kranjskem se sprejme travniški mojster s plačo 1600 K in z aktivitetno doklado 504 K na leto ter s pravico do normalnega napredovanja, kadar se definitivno namesti.

Prosilci za to službo vložijo naj svoje prošnje, katerim je priložiti krstni in domovinski list, npravnostno izpričevalo, izpričevalo o šolski izobrazbi, o fizični sposobnosti in o strokovni usposobljenosti, do 28. maja 1910, pri podpisnem deželnem odboru.

V prošnji je tudi povedati, če in kako je že prosilec zadostil vojaški dolžnosti.

Deželni odbor kranjski.

Ljubljana, 24. aprila 1910.

Vabilo na redni občni zbor

Konsumnega društva v Vojskem,

registrovane zadruge z omejeno zavezo.

ki se bo vršil dne 29. maja 1910 ob 11. uri dopoldne v šolskem poslopju št. 2. na Vojskem.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
6. Sklepanje o razdružbi zadruge in volitev likvidatorjev.
7. Eventuelna volitev načelstva in nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se dne 19. junija 1910 na istem mestu, ob istem času in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Kmečke hranilnice in posojilnice v Sv. Bolfenku v Slov. gor.

registrovane zadruge z neomejeno zavezo, kateri se bode vršil dne 8. majnika 1910 ob 1/2 4 uri popoldne v prostorih gostilne Horvat.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva o delovanju zadruge.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Poročilo o čistem dobičku.
6. Razni predlogi in nasveti.
7. Predavanje g. nadrevizorja Pušenjaka.

Če bi ta občni zbor ob imenovanem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje drug občni zbor, na istem prostoru in po istem dnevnem redu, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Odbor.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Sv. Križu pri Trstu,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo, ki se bo vršil dne 3. maja 1910 ob 10 uri dopoldne v prostorih posojilnice.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
4. Volitev enega člana načelstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedeni uri ne bil skličen, vrši se hode pol ure pozneje drugi občni zbor, na istem prostoru in z istim dnevnim redom, ki bo veljavno sklepčen ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Vodicah,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo, ki bo 8. maja ob 3. popoldne v društveni sobi.

Spored:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje računov za l. 1909.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na občni zbor

Mlekarske zadruge v Vodicah,

registrovane zadruge z omejeno zavezo, ki bo 8. maja ob 4. uri popoldne v kaplaniji.

Spored:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje računov za l. 1909.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Sprememba pravil.
5. Volitev načelstva in nadzorstva.

Vabilo na redni občni zbor

Kmečke hranilnice in posojilnice v Št. Lovrencu nad Mariborom,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo, ki se bode vršil binkoštni pondeljek dne 16. maja 1910 ob 1. uri popoldne v posojilničnih prostorih pri Pernatu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
4. Slučajnosti.

Ako bi občni zbor ob zgoraj navedeni uri ne bil sklepčen, vrši se jedno uro pozneje na istem mestu in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal pri vsakem številu navzočih združnikov. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Hinjah,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo, ki se bo vršil dne 8. maja 1910 ob 1. uri popoldne v prostorih posojilnice.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Potrjenje računskega zaključka za l. 1909.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Poročilo o izvršeni reviziji.
7. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Artičah,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši dne 8. maja 1910 ob 4. uri popoldne v prostorih posojilnice.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika in poročila o zadnji reviziji.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
5. Slučajnosti.

Poziv na redovitu glavnu skupštino družinara Seoske Blagajne za štednju i zajmove, registrirane zadruge s neograničenim jamstvom u Novalji

koja će se držati u uradskim prostorijama u četvrtak 5. svibnja 1910 na 4. ure po podne sa ovim

Dnevnim redom:

1. Izvještaj Uprave.
2. Izvještaj Nadzornog Odbora,
3. Izvješće o obavljenoj reviziji.
4. Odobrenje računskog zaključka za god. 1909.
5. Izbor članova Uprave.
6. Izbor članova Nadzornog Odbora
7. Poslovne ustanove.
8. Nagrade.
9. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor
Kmetijskega društva v Mošnjah,

registrovana zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 15. maja 1910 ob 3. uri popoldne
v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Volitev načelstva.
3. Volitev nadzorstva.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor
**Stavbinske zadruge „Lastni Dom“
v Trbovljah,**

registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 16. maja 1910 ob 8 uri dopoldne
v prostorih g. Sebastijana Jager.

Dnevni red:

1. Stavba društvenega doma.
2. Volitev nadzorstva.
3. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Dobu,

reg. zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 22. maja 1910 ob 3. uri popoldne
v kaplaniji.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru
2. Poročilo načelstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1909
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugnikov.

Vabilo na II. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Kortah,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 22. maja 1910 ob 4. uri popoldne
v občinski hiši v Kortah.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
4. Volitev načelnika vsled § 5. b.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor
**Hranilnice in posojilnice v
Spodnji Polskavi**

reg. zadruga z neomejeno zavezo,
ki se vrši na binkošno nedeljo dne 15. majnika 1910 ob
9. uri predpoldan v uradnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Potrjenje računskega zaključka za l. 1909
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Sorci,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo
ki se bo vršil dne 8. maja 1910 ob 4. uri popoldne v njeni
pisarni št. 22.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Odbor.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Predvoru,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo
ki se bode vršil dne 16. maja 1910 ob 3. uri popoldne v
župnišču

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Potrjenje računskega zaključka za l. 1909.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta že v drugič sklicani občni zbor ne bil ob navedenem času sklepčen, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugnikov.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Dobovi,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo.
ki se bo vršil dne 15. maja 1910 ob 3. uri popoldan v
posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ne bi bil sklepčen, se bo vršil pol ure pozneje drug občni zbor istotam, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugnikov.

I m e	Pre-jemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Šmarjeta	6860	55	5155	—	12015	55	5321	—	343	—	4790	—	1400	—	128
Št. Jur ob Tab.	4736	45	4736	22	9472	67	4406	52	1505	06	1200	—	—	—	88
Št. Ilj p. Velenju	2045	69	2707	09	4752	78	1808	—	1977	76	100	—	200	—	114
Št. Ilj p. Turj.	38889	81	38214	64	76104	45	4678	50	35998	17	—	—	200	—	108
Št. Janž (Dolenj.)	2030	31	2586	40	4616	71	587	94	1154	—	1420	—	1337	—	162
Št. Janž na Dr. p.	5715	85	8464	20	14180	05	5355	—	2628	—	1830	—	40	—	107
Št. Jernej	32098	83	29014	80	61113	63	19008	79	15724	84	8192	—	4429	—	+2
Št. Lambert	2042	16	1800	05	3842	21	888	83	1249	30	350	—	180	—	34
Št. Peter n. K.	45175	43	45014	09	90189	52	8550	97	7277	51	29957	—	28232	26	—
Št. Vid pri Zatič.	33172	84	36962	07	70134	91	12143	88	12344	44	6560	—	20770	—	450
Št. Vid p. Grobel.	1871	55	2149	58	4021	13	1008	—	459	—	1390	—	—	—	58
Škocijan	32231	38	28062	06	60293	44	1300	—	6453	50	280	—	1320	—	723
Škofja Loka	19427	84	17986	57	37414	41	10530	—	9159	33	3110	—	2798	—	+2
Šmarje pri Jel.	9606	51	6952	40	16558	91	3425	68	2371	99	3910	—	—	—	83
Šmartno p. Litiji	31243	06	14040	80	45283	86	7786	10	5121	15	8888	—	2140	—	299
Šmartno p. Šm. g.	6061	68	5471	46	11533	14	1810	60	2160	27	3300	—	—	—	69
Šturije	12755	53	12308	93	25064	46	1257	—	3028	—	9085	—	5221	72	368
Šmarje	7230	36	8734	36	14793	52	7150	—	7563	16	1040	—	—	—	—
Št. Vid p. Vipavi	10878	71	9603	83	20482	54	7426	42	450	—	1539	—	600	—	114
Št. Jošt n. Vrh.															
Šmartin na Paki															
Šmarje															
Št. Ilj. pri Velenju															
Št. Jurij p. Kr.															
Sv. Križ p. Litiji															
Spod. Polskava															
Starilog															
Studenci, Dalm.															
Sv. Vincenat															
Sv. Trojica															
Sv. Križ pri Trstu															
Sv. Lovrenc															
Št. Vid n. Ljub.															
Škale															
Št. Jurij p. Kum															
Tinjan	502	50	706	—	1208	50	40	—	—	—	706	—	280	—	250
Tomaj	7103	06	6599	79	51267	91	3743	—	1281	41	3060	—	980	—	604
Tomišelj	27122	06	24180	49	51302	55	4848	16	19280	41	4700	—	1833	—	—
Trebelno	4972	72	8057	86	13030	58	2667	50	2853	53	2200	—	1926	14	300
Trilj	22789	29	25718	06	48507	43	7196	38	5713	51	19824	30	3968	25	840
Trnovo	29702	44	27093	98	56796	42	19794	51	16400	16	9915	—	3034	05	873
Trzič	32558	22	32193	18	66761	20	3106	24	3040	55	400	—	16219	—	205
Trzišče	13329	91	12681	92	26011	83	2859	—	9394	74	2712	—	800	—	—
Tučepi	1913	92	1338	34	3252	26	—	—	220	—	41	14	—	—	142
Tunice	3326	50	3045	32	6371	82	2460	—	77	32	400	—	440	—	49
Trata	5503	50	4880	73	10384	23	2938	—	1303	20	3350	—	—	—	20
Trebnje Dolenj.															
Trebče															
Velikovec															
Vel. nedelja	3322	71	2809	97	6132	68	2957	—	850	—	1940	—	212	—	90
Videm	2059	41	448	84	2508	25	1165	—	332	25	—	—	654	—	185
Vipava	241955	79	238601	14	480556	93	7660	71	10948	81	227405	—	220193	—	1268
Višnja gora	48243	14	47943	69	96186	83	9573	85	18482	27	25270	91	7062	30	—
Višnjan	4850	62	4796	07	9646	69	113	75	—	—	—	—	30	—	49

I m e	Pre-jemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Vodice (Dalm.)	3077	83	2807	76	5885	59	1248	40	763	24	1492	70	1165	21	342
Vojsko	2346	25	2069	91	4416	16	1902	86	630	96	—	—	30	—	47
Vrbnik	18212	08	15771	87	33983	95	10154	20	7248	26	5110	—	807	—	398
Vrhnika	47762	87	45102	20	92865	07	19530	57	41121	07	3600	—	798	—	—
Vurberg	2299	90	2676	32	4976	22	908	—	1372	50	1280	—	720	—	73
Vič	3993	67	4958	56	9949	86	3669	42	650	07	1300	—	36	—	46
Velikovec	57251	19	47708	49	104959	68	12800	28	19131	61	26050	—	2216	13	653
Velika nedelja															
Vitanje															
Velke Lašče															
Višnjan															
Vodice	12644	66	13329	53	25974	19	4193	60	8602	91	4400	—	370	—	166
Vače															
Vabriga															
Zagorje ob Savi	4704	32	3728	09	8532	41	4620	23	2406	33	400	—	—	—	—
Zaostrog	10520	35	10471	99	20992	34	351	93	2050	18	112	90	69	70	+1
Zg. Besnica	2558	05	2508	59	5066	64	1291	—	1162	71	—	—	300	—	54
Zg. Tuhinj	6712	30	6325	45	13037	75	6108	82	3617	30	700	—	250	34	202
Zibika	673	49	701	44	1374	93	602	64	108	14	—	—	4	—	95
Zreče	3317	47	3491	03	6808	50	2290	37	2122	43	900	—	—	—	35
Zrenj															
Zatičina															
Žiže	3725	84	2098	47	5824	31	3550	—	937	29	120	—	120	—	81
Žiri	26655	06	25490	22	52145	28	8259	14	7409	95	18050	—	4680	—	312
Žminj	3891	23	4659	99	8551	22	2074	18	1699	82	2814	—	1353	93	327
Žužemberk	18777	99	21870	21	40648	20	7123	01	11332	22	8414	44	2329	03	—
Živogošče	1105	97	704	17	1810	14	676	76	197	—	—	—	136	40	49
Št. Jošt nad Vrhniko	10498	30	9479	75	19978	05	9457	60	69	—	3517	60	4	10	24

Vabilo na redni občni zbor

Mlekarske zadruge v Sorci, reg. zadr. z omejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 8. maja 1910 ob 3. uri popoldne v mlekarni št. 22.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva
2. Odobrenje računskega zaključka za l. 1909
3. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Trnovem,

registovane zadruge z neomejeno zavezo, ki se bo vršil 29. maja t. l. ob 4. uri popoldne.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1909
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva
6. Slučajnosti.